

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Energimarknadsinspektionen

Yttrande över förslag till föreskrifter om skyldighet att rapportera uppgifter om utvecklingen av smarta elnät

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Det föreslås att i en ny föreskrift införa bestämmelser om skyldighet för nätföretag (lokal-, region-, och transmissionnätstjänstföretag) att rapportera uppgifter för övervakning och rapportering av utvecklingen av smarta elnät. Uppgifterna som ska lämnas årligen till Energimarknadsinspektionen (Ei) kategoriseras under indikatorerna spänningskvalitet, automationsgrad av elnätets stationer, användning av flexibilitetstjänster, total kapacitet av anslutet energilagrar, användningen av dynamisk belastningsbarhet, nyttjandegrad av transformatorer samt nättariffer. Vad som ska inhämtas inom dessa indikatorer är bland annat uppgifter om:

- nätstyrka (andel anläggningspunkter som har en förimpedans över 0,5 Ohm respektive över 1,0 Ohm)
- utrustning för mätning (antal och andel transformatorstationer som har kontinuerlig och centralt kommunicerad mätning med minst timvärden av inkommande och/eller utgående, transformerad ström, inkommande och/eller utgående respektive transformerad spänning och andel transformatorstationer som har kontinuerlig och centralt kommunicerad mätning av jordfel och kortslutningsström)
- automatisk spänningsreglering (andel transformatorstationer med automatiserad spänningsreglering respektive spänningsreglerutrustning manövrerbara från driftcentralen)
- fjärrstyrning (andel stationer med kopplingsutrustning manövrerbara från driftcentralen)
- automatisk omsektionering (andel stationer)
- flexibilitetstjänster via marknad respektive bilaterala avtal (antal avrop/avtal för upp- respektive nedreglering, storlek på avropade effekter, värdet på lägsta och högsta avropade effekten samt medelvärdet)
- total kapacitet av anslutet energilagrar inom redovisningsenheten som ägs av nätföretagen respektive tredje part
- i förekommande fall typer av tidsdifferentierad nättariff, vilka komponenter de består av och hur de tillämpas.
- fjärravlästa reläskydd (antal och andel varifrån störningsinformation kan hämtas)

- antal ledningssträckor med automatiserad dynamisk belastningsbarhet och aggregerad längd
- transformatorernas utjämning och kapacitetsutnyttjande (medelvärde och standardavvikelse för kvoterna mellan medeleffekten och maxeffekten)

De föreslagna föreskrifterna innebär inrapportering av totalt 42 uppgifter för lokalnätsföretagen, 43 uppgifter för regionnätsföretagen samt 47 uppgifter för transmissionsnätsföretaget. Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023 och tillämpas första gången på rapportering av uppgifter för det kalenderår som börjar den 1 januari 2023.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Det anges att förslaget till föreskrifter har som syfte att efterleva kravet i artikel 59.1 i EU:s elmarknadsdirektiv (2019/944). Elmarknadsdirektivet innehåller gemensamma regler för produktion, överföring och leverans av el. Målet är att uppnå en konkurrensutsatt och effektiv europeisk elmarknad som ska leda till bättre priser och en säkrad och tryggad elförsörjning inom EU. Artikel 59.1 i innehåller krav på tillsynsmyndigheten (Ei) att övervaka och utvärdera systemansvariga för överförings- och distributionssystemen med avseende på utvecklingen av smarta elnät som ska främja energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor. Detta ska ske utifrån en begränsad uppsättning indikatorer. Enligt samma artikel ska tillsynsmyndigheten vartannat år även offentliggöra en nationell rapport med rekommendationer.

Det hänvisas vidare till skäl 51 i elmarknadsdirektivet som anger att medlemsstaterna bör uppmuntra en modernisering av distributionsnät, exempelvis genom införande av smarta nät, som bör vara uppbyggda på ett sätt som uppmuntrar decentraliserad produktion och energieffektivitet. Enligt skäl 83 bör vidare tillsynsmyndigheten säkerställa att systemansvariga för överförings- och distributionssystem gör sitt elnät mer motståndskraftigt och flexibelt. I skälet nämns också ett antal förmågor som är viktiga att övervaka hos de systemansvariga såsom att driva ledningar enligt en dynamisk rankning av ledningar, utveckling av fjärrövervakning och realtidskontroller av omformarstationer, minskad nätförlust och frekvens av och längd på strömavbrott.

Det anges att de indikatorer och uppgifter som nätföretagen lämnar idag inte är tillräckliga för att Ei ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet. De idag tillgängliga indikatorerna bidrar exempelvis inte till möjligheten att bedöma elnätets komponenters förmåga att samarbeta, genom kommunikation dessa emellan eller genom att ta hänsyn till externa faktorer såsom efterfrågan, temperatur, fel i anläggningar eller andra anläggningars funktion. Som grund för nu föreslagna föreskrifter ligger en förstudie som utfördes 2019–2021 i vilken bland annat en referensgrupp med representanter från branschen ingick. Fokusområden och föreslagna indikatorer i studien och i förslaget till föreskrifter utgår från artikel 59.1 i och skäl 83 i direktivet.

Regelrådet finner redovisningen av bakgrund och syfte godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Det anges att nollalternativet är att inte meddela nya föreskrifter om en utökad insamling av indikatorer och att fortsätta samla in de indikatorer som redan sker idag. Dessa indikatorer redovisas, liksom förklaringar till varför de inte bedöms tillräckliga. Överväganden av alternativa uppsättningar indikatorer redovisas också. Det anges bland annat att i den ovan nämnda förstudien identifierades 13 indikatorer som lämpliga för utvärdering av utvecklingen av smarta elnät, varav fem indikatorer redan idag samlas in eller sammanställs av Ei. I befintlig konsekvensutredning presenteras tre alternativa utformningar som utförligt redovisas. Det anges att vid utformning och bedömning av alternativen har i första skedet efterlevnad av elmarknadsdirektivets artikel 51.1 I tagits i beaktning, i det senare skedet har kostnaderna beaktats. Exempelvis beskrivs möjligheten att föreskriva om ytterligare sju indikatorer som förekommer i förstudien, men som förkastas antingen för att de beskriver fenomen som inte förekommer idag eller att de bedömts medföra ytterligare betungande uppgifter för nätföretagen än vad som anses nödvändigt i syfte att uppfylla kravet i artikel 59.1 I. Ytterligare en anledning som nämns är att nätföretagen inte kan förväntas ha dokumenterad information om en viss indikator och att inrapporteringen av denna därför skulle bli godtycklig och att den analys som skulle genomföras baserad på dessa uppgifter därmed skulle sakna värde.

Regelrådet gör följande bedömning. Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd är utförligt beskrivna. Det förekommer även en tabell som översiktligt redogör för de olika alternativa uppsättningarna indikatorer, vilket ökar tydligheten. Regelrådet har ingen möjlighet att i sak bedöma varje indikatorns relevans för att uppfylla kraven i aktuell artikel i elmarknadsdirektivet, men såvitt Regelrådet kan bedöma har förslagsställaren genomfört en grundlig förstudie inför föreskriftsarbetet i samråd med branschorganisationer och redovisar utförligt överväganden kring varje föreslagen indikator samt kring flera förkastade indikatorer. Regelrådet noterar den generellt hållna artikel 59.1. I samt vikten förslagsställaren tillägnar skälen i direktivet i utformningen av indikatorer. Det saknas resonemang kring de ännu mer detaljerade uppgifter som faller under varje enskild indikator, vilket hade varit önskvärt. Det hade också varit önskvärt med en översiktlig beskrivning om vilka indikatorer och uppgifter som andra jämförbara medlemsstater föreskriver om för att genomföra aktuell artikel, liksom möjligheter att undanta, helt eller delvis, små företag från rapporteringskrav.

Trots vissa brister finner dock Regelrådet redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Förslagsställaren gör bedömningen att de föreslagna föreskrifterna överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU. Förslagsställaren beskriver utförligt den artikel den föreslagna föreskriften ska uppfylla, de skäl i direktivet som valet och utformningen av indikatorer utgår från samt gör bedömningen att föreskriften väl överensstämmer med dessa.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges att Elmarknadsdirektivet ska ha implementerats i nationell lagstiftning 1 januari 2021 och att förslaget till föreskrifterna utgår från bestämmelser som ännu inte är beslutade av riksdagen. I Regeringens proposition 2021/22:153 Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätverksamhet, föreslås att "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet". Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Bemyndigande till Ei förväntas ges på förordningsnivå. Det anges att i syfte att säkerställa att dessa föreskrifter kan beslutas så snart Ei fått bemyndigande har arbetet med föreskrifterna skett parallellt med arbetet med lag- och förordningsarbetet. Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Första inrapporteringsstillfälle föreslås ske 2024, då uppgifter för år 2023 ska redovisas.

Det anges att information kommer att finnas på Ei:s webbplats, www.ei.se, direkt efter att föreskriften är beslutad. Utöver det kommer Ei att hålla två webinarier under andra halvan av 2022 där myndigheten informerar om föreskriften och nätföretagen ges möjlighet att ställa frågor och få detaljerad information om inrapporteringsverktyget. Till inrapporteringsverktyget kommer det finnas en handbok som beskriver hur inrapporteringen i systemet ska gå till. Det anges vidare att nätföretagen kommer att ha tillgång till förstudien genom Ei:s rapport om Indikatorer för smarta elnät (Ei R2021:07). Enligt förslagsställaren kommer dessa informationsinsatser, i kombination med det föreslagna datumet för första inrapportering, att ge nätföretagen tillräcklig tid för att organisera sin inrapportering.

Regelrådet bedömer att förslagsställaren på ett bra sätt beskrivit särskilda hänsyn till datum för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser och finner redovisningen godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Det anges att samtliga av Sveriges ca 170 nätföretag berörs av de föreslagna föreskrifterna. Företagen utgörs av lokal-, region- och transmissionsnätsföretag. Storleken på nätföretagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder upp till stora företag med flera hundratusen kunder. Ett medelvärde av antal kunder per nätföretag uppgår till cirka 31 000 kunder och medianvärdet uppgår till cirka 10 000 kunder. Det finns tre stora nätföretag (E.ON Energidistribution AB, Ellevio AB och Vattenfall Eldistribution AB) med cirka 3 miljoner kunder i Sverige. Indirekt berörs även alla kunder, inklusive företag och särskilt elintensiva sådana.

Regelrådet gör följande bedömning. Redovisningen innehåller en hel del värdefull information. Det är tydligt vilka företag som direkt berörs av de föreslagna föreskrifterna. Antal direkt berörda företag är också angivet. Ett övergripande resonemang kring deras storlek förekommer. En mer detaljerad beskrivning kring berörda företag hade höjt utredningens kvalitet ytterligare. Exempelvis hade det varit relevant att närmare redovisa olika kategorier av nätföretagen utifrån storlek, såväl utifrån antal kunder som utifrån omsättning och mängd energi som produceras eller levereras. Mot bakgrund av förslagets karaktär är dock beskrivningen sammantaget tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Förslagsställaren anger att antal uppgifter som nätföretagen ska rapportera kan variera, beroende på att vissa uppgifter handlar om tekniker eller processer som inte alla nätföretag använder. Uppgifterna som föreslås rapporteras in kan enligt förslagsställaren inhämtas från nätföretagens system såsom nätinformations-, drift- eller nätberäkningssystem och kundsystem. För de nätföretag som har dokumenterat sina anläggningar digitalt anges förslaget inte innebära någon större arbetsbelastning. I det fall att uppgifter saknas i systemen anges nätföretagen behöva åka ut på plats för att kontrollera anläggningen och sedan föra in data i sina system. Det anges också att små nätföretag kan sakna viss typ av program och måste i sådana fall anlita konsulter för att utföra en viss typ av beräkning. Det anges vidare att nätföretagen också kommer att behöva lägga ett antal timmar på att kvalitetssäkra uppgifterna innan de skickas in till Ei. Vid det första rapporteringstillfället kommer nätföretagen att behöva bygga ett rapporteringsverktyg eller uppdatera deras rapporteringsgenerator för inhämtning av efterfrågade uppgifter, vilket kan medföra interna och externa kostnader i form av systemkostnader. Det anges att nätföretagen har registrerade användare som rapporterar in årsrapporten (särskilda rapporten) i Ei:s inrapporteringsverktyg och vid beräkningen av administrativa kostnader antar Ei att samma användare kommer rapportera in de nya uppgifterna enligt föreslagna föreskrifter.

Det anges att den referensgrupp som har varit kopplad till förstudien och föreskriftsarbetet har bidragit med uppskattningar av de kostnader som kan uppstå i samband med inrapportering enligt föreskrifterna och det redogörs för dessa kostnader fördelat per indikator. Kostnaderna anges enbart i per kWh. För någon indikator anges antal timmar som behöver läggas för att ta fram uppgifterna. Sammantaget har initialkostnaderna för framtagning av indikatorerna för lokalnätsföretagen uppskattats till ett intervall mellan 44 000 kronor och 3 123 000 kronor per lokalnätsföretag. För regionnätsföretagen har dessa kostnader uppskattats till 57 600 kronor och 2 213 000 kronor per regionnätsföretag. Angående de årligen återkommande kostnaderna har lokalnätsföretagen uppskattat dessa kostnader till ett intervall mellan 45 000 kronor och 317 000 kronor per lokalnätsföretag. För regionnätsföretagen har dessa kostnader uppskattats till mellan 46 400 kronor och 233 000 kronor per regionnätsföretag.

Regelrådet gör följande bedömning. De uppskattade kostnadsintervallerna är mycket stora. Det anges att antal uppgifter som nätföretagen ska rapportera kan variera beroende på vilka tekniker eller processer som används, så det är förståeligt, men det saknas helt en beskrivning av vilka dessa tekniker eller processer är, hur många företag som berörs eller undantas från visst uppgiftslämnande beroende på sådana faktorer och vad detta innebär kostnadsmissigt för olika typer av berörda företag, vilket hade varit önskvärt. Även om alla kostnader förutsätts överföras till kunderna och det därför är högst relevant att beräkna och redovisa kostnader per kWh hade det vidare varit önskvärt med en mer detaljerad beskrivning av kostnader per indikator för företag än enbart kostnader per kWh.

Trots vissa brister finner Regelrådet redovisningen av påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Förslagsställaren bedömer att påverkan på konkurrensförhållanden för nätföretagen är mycket liten. Orsaken är att nätföretagen bedriver geografisk monopolverksamhet, vilket innebär att endast ett nätföretag kan bedriva verksamhet för ett geografiskt avgränsat område

och att en elnätskund inte kan välja vilket nätföretag som ska distribuera elen till kundens anläggning. En ökad kostnad för nätföretagen, vilket kan leda till ökade kostnader för företagets kunder, kommer således inte leda till att konkurrensförhållandena mellan nätföretagen påverkas.

Det anges vidare att föreskrifterna inte heller har någon konkurrenspåverkan för tillverkare av elnätsteknik eller elnätsanläggningar. Föreskrifterna fastställer inte vilken teknik ett elnät ska byggas med utan samlar endast in uppgifter för vissa anläggningar och vissa funktioner som dessa anläggningar har.

För större industrier kan en ökad kostnad uppstå till följd av en ökad överföringsavgift. Förslagsställaren bedömer dock att denna kostnad är relativ till företagets elförbrukning och att detta således bör ha minimal inverkan på företagets konkurrensförhållanden. Det anges även rimligt att anta att konkurrerande företag inom samma bransch nyttjar samma energikälla i sin verksamhet. För företag inom industrier där man till stor del beror av el som energikälla bör således samtliga företag påverkas i liknande utsträckning sett till företagets storlek och konkurrensförhållandena förbli opåverkade.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrensförhållanden godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Förslagsställaren bedömer att de nya bestämmelserna inte kommer att påverka nätföretagen i annat avseende än vad som nämnts under övriga punkter. Regelrådet ser ingen anledning att ifrågasätta denna bedömning och finner redovisningen i detta avseende godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Förslagsställaren anger att särskild hänsyn inte tagits till små företag och att föreskrifterna gäller för alla nätföretag, vilket är en förutsättning för att kunna uppfylla kravet enligt artikel 59.1 I i elmarknadsdirektivet. Det anges att spridningen av storlek på nätföretagen är i Sverige stor och det finns små nätföretag med endast några tusen kunder. För dessa företag kan inrapporteringen av föreskrivna indikatorer leda till en relativt större kostnadsökning än för större företag i det fall att företagen har mindre välutvecklade IT-system vilka kan anpassas för att klara av inrapporteringen. För dessa små företag kan det därför även förekomma ett större behov av administrativt arbete då dessa indikatorer i högre utsträckning kan behöva inrapporteras manuellt.

Regelrådet gör följande bedömning. Förslagsställaren anger att de nya inrapporteringskraven kan vara särskilt betungande för små företag, men att det inte är möjligt att ta särskild hänsyn till små företag på grund av lydelsen i artikel 59.1 I. Regelrådet noterar att artikel 59.1 I är relativt generell hållen. Detsamma gäller i viss utsträckning även skäl 51 och 83 som de föreslagna föreskrifterna också utgår från. Regelrådet kan inte se något hinder för medlemsstaterna att medge vissa undantag för eller lättnader i rapporteringskrav för små företag vad gäller inrapportering av uppgifter som föreslås. Det kan vidare finnas anledning att anta att de allra minsta företagen inte är drivande i utvecklingen av smarta elnät. Mot denna bakgrund får beskrivningen av särskilda hänsyn till små företag anses otillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små företag bristfällig.

Sammantagen bedömning

Med undantag från särskilda hänsyn till små företag bedömer Regelrådet samtliga aspekter av konsekvensutredningen godkända. Det förekommer vissa brister, men redovisningen håller en genomgående förhållandevis hög kvalitet. Dessutom anser Regelrådet anser det positivt att metodik och samrådsprocesser beskrivs tydligt samt att förslagsställaren, mot bakgrund av den snabba utvecklingen som sker på området, understryker behovet av kontinuerlig utvärdering av uppgiftskraven och har en uppföljningsplan.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 20 april 2022.

I beslutet deltog Claes Norberg, ordförande, Anna-Lena Bohm, Hans Peter Larsson och Lennart Renbjär.

Ärendet föredrogs av Anna Stattin.

Claes Norberg
Ordförande

Anna Stattin
Föredragande